

DOMOVINA

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K. za polovico 6 K.
Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravništvo: Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.

Mi Slovenci nismo za to rojeni, da bi nemštvu in lahonstvu tlako delali, poginjali in v neprestanem boju za narodni obstanek porabili vse svoje moči, katere bi morali uporabljati za svoj dušni in gmotni napredek. Mi Slovani imamo poklic, pripomoči do veljave načelom pravosti, poštenosti in blagodušju. Najvišje načelo, ki nas vodi pri vsem našem dejanju in nehanju je: rešiti in ohraniti svojo narodnost. K temu nam pa more pomagati le ločitev od tujega naroda in ozka zveza z našimi brati v državi, s katerimi smo istega rodu, s katerimi imamo isti jezik, iste pojme o svobodi, iste potrebe, s katerimi moramo hoditi v prihodnje isto pot in s katerimi združeno živimo. Nazaj segamo na najstarejšo zgodovinsko pravo, na pravo naravno; kar smo bili nekdanj, hočemo biti zopet: en narod, eno telo, narod svoboden in samostalen, ne moten in ne zmeten po tujem vplivu in tujem varstvu. Svoje stvari hočemo po svojih potrebah, po svojih pojmi, po svojem notranjem nagonu sami urejevati in oskrbovati!

Poslanci *Herman, dr. Vošnjak, Iv. Žužič* itd. v dežel. zboru štajer.
11. oktobra 1869.

Kaj je z organizacijo?

(Iz Savinjske doline.)

Navdušen odmev sta našla sklep mariborskega shoda Narodne stranke in sklep ljubljanskega shoda Narodno-napredne stranke glede ustanovitve enotne Jugoslovanske demokratske stranke, katere ustanovitev se sedaj pripravlja in ki naj že ob Veliki noči postane meso in kri. Za človeka, ki je že dolga leta britko očutil razcepljenost našega političnega življenja, tako žalostno tipično za napredno slovenstvo, sta ta sklepa naravnost zadoščenje in oddahnjenje. Vendar enkrat naj se izpolni, kar smo si želeli iz vse duše: da stopi na plan močna napredna narodna organizacija, ki nosi v sebi vse pogoje za obstanek in razvoj, organizacija, ki naj v smislu našega sedanjega političnega položaja in v smislu smeri našega političnega udejstvovanja obsega vse jugoslovanske pokrajine naše države.

Zdi se mi pa, da ni dovolj zasnovati to organizacijo idejno, da ni dovolj, da na velikonočnem zborovanju v Ljubljani sklenemo ustanovitev jugoslovanske demokratske stranke in ji damo s strankarskim statutom ter s strankinim programom življenje, ampak da moramo že pred formalno ustanovitvijo v posameznih jugoslovanskih pokrajinah ustanovitev pripravljati z dejanji. Vsaj doberšen del strankine organizacije moramo izvršiti že pred velikonočnim zborovanjem na podlagi navodil, ki jih je tozadevno podal na

Svečnico v Ljubljani dr. Kramer. Ne prikri-
vam si težav, ki vladajo v tem oziru v današ-
njih dneh med nami, ker so naši najboljši
ljudje po večini v vojaški suknji. Ne prikri-
vam si, da so mnogi, ki so doma, doma samo
od danes do jutri, in da jih lahko vojaška
oblast bodisi rednim potom bodisi na podlagi
ovadb, katerih še vedno ni zmanjkalo, po-
kliče k vojakom danes ali jutri.

In vendar se bo dalo vključ težavnim
razmeram marsikaj sedaj takoj storiti. Na-
rodna stranka je imela razpredeno organiza-
cijo skoro po celem slovenskem delu dežele
bodisi v obliki pokrajnih in krajevnih odbor-
rov, bodisi v obliki političnih društev. Kjer
je le mogoče in kjer je le par ljudi, ki vza-
mejo stvar v roko, se bo dalo te odbore in
politična društva oživiti in začeti v njih novo
delo. Tozadevne podrobnosti bi se naj dolo-
čile na zaupnih sestankih v raznih krajih, ki
tvorijo središča za večje okoliše.

Vriva se vprašanje: ali krajevni odbori
ali politična društva za manjše okoliše? Sem
proti osnovanju političnih društev za zdaj iz
naslednjih dveh razlogov: prvič so v smislu
sedanjega zakona politična društva v svojem
kretanju precej utesnjena. Med seboj ne
smejo biti v stikih, kar bi brezdvomno ovi-
ralo uspešno politično delo. Krajevni odbori
kot proste organizacije so vsekakor priporo-
ljivejša oblika organizacije že iz tega raz-
loga. Drugič pa sedanja naša postava one-
mogoča pristop žensk k političnim društvom.
Mi pa hočemo organizirati v svojih vrstah ne
le moške, ampak kot odkriti zagovorniki ena-
kopravnosti žene z moškim v političnem živ-
ljenju tudi naše ženstvo, ki je v mnogih kra-
jih — to lahko z mirno vestjo trdim — poli-
tično bolj zrelo in bolj zavedno nego moške.
**Če hočemo pripravljati naše ljudstvo na to,
da naj imajo v smislu našega programa žene
enake pravice glede volitev v razne korporacije,
moramo pritegniti v politično organiza-
cijo kot članice njene tudi naše ženstvo.** To
pa je iz zgoraj navedenega razloga mogoče
samo potom krajevnih odborov, ki naj spre-
jemajo v svoje okrilje naše zavedno ženstvo
brez vseh pomislekov in predsodkov istotake
kot moške. To sta brezdvomno važna razlo-
ga, ki govorita za snovanje, oziroma za oživ-
ljenje krajevnih odborov, v katerih vodstvo
se naj volijo tudi zastopnice ženskega spola.

Le tako se bo naša politična organizacija
razvijala uspešno in našim načelom odgovar-
jajoče. Edino to je pa tudi prava pot, da pri-
pravimo tla za udejstvitev ene naših glav-
nih programatičnih točk: izvedenja enako-
pravnosti žene z možem v vsem javnem živ-
ljenju.

Na delo! Čas hiti — in ne dajmo si oči-
tati, da smo pričakovali velik trenutek usta-
novitve jugoslovanske demokratske stranke
prekrižanih rok.

Veliko spoznanje.

»Mi ne poznamo nikake do-
movine razven naše drage
češke zemlje ...«

Posl. dr. Zahradnik v avstr.
parlamentu.

Posl. dr. Zahradnik je duhovnik — toda
ponosen in trd Čeh: njegovi govori so kakor
iz skale. Kar reče, to drži. In tako je zadnjič
končno povedal, da ima vsak narod v Av-
striji le eno domovino. S tem bo enkrat kon-
ec vsem dvomnostim. Kaj je domovina?
Domovina je zemlja, ki me je rodila, zemlja,
kjer živi moj narod, zemlja, kjer se govori
moj jezik. To je domovina za nas. V srcu
imamo le en čut in to je ljubezen do te do-
mače zemlje. Ta čut je tako naraven, da ga
ne more nihče tajiti, nihče izpremeniti. In
vendar so nam vsiljevali neko drugo domo-
vino, s tem da so nam kradli našo zemljo in
so nam govorili, da je domovina Avstrija.
Seveda, saj je res, da smo ljudje, da smo Ev-
ropejci, da smo Avstrijci, toda Avstrija okle-
pa mnogo domovin raznih narodov. Ves svet
je naša domovina v tem smislu. Toda naša
prava ožja domovina je naša rodna gruda,
kjer spe naši pradedi, kjer žive naši starši,
bratje in sestre, kjer govore naš jezik in kjer
vsa srca isto ljubijo in mrze, vse glave isto
mislijo in hočejo.

Dočim so nam v šoli proslavljali vse one
junake, ki so se borili za domovino (Sparta-
nce, Leonido, Rimljane, Nemce itd.), so
nam zabranjevali, da bi bili dobri sinovi svoje
domovine, da še več: zadnja leta so smatrali
ljubezen do domovine za veleizdajo. In za-
gnali so tak strah v naša srca, da se je mar-
sikdo že bal priznati, da je Slovenec. Tu je
prišel dr. Krek in je rekel: »Sužnjost je vele-
izdaja« t. j. kdor je suženj, je izdal svojo do-
movino, kajti domovina ga je rodila svobod-
nega, on pa ni branil niti svoje svobode, niti
svobode svoje domovine, grešil je — in po-
stal veleizdajalec. En sam greh je in ta je —
izdajstvo lastne domovine. Vsak čuti v srcu,
da ljubi svoj dom, svoja domača tla — tu je
domovina: povsod po svetu je bilo to čustvo
spoštovano, pri nas je bilo prezirano in celo
kaznovano. Povsod po svetu je ljubav do do-
movine najlepša narodna čednost, pri nas je
bila — greh. Povsod drugod je bila ta ljube-
zen ponos narodov, pri nas je bila — veleiz-
daja. Ali je to mogoče? Tam, kjer prebivajo
ljudje, ki žive po človeško in po svoji naravi
— je to nemogoče — mogoče je samo tam,
kjer je vse narobe. Zato razumemo posl. Za-
hradnika: vsak narod ima samo eno domo-
vino, to mora ljubiti, zanjo mora živeti. Ni-
mamo domovine razven Jugoslavije — to je
naša zemlja domača. Ljubiti njo, živeti in
umreti zanjo je naša dolžnost, naš ponos —
to nam pravi naše srce. Veleizdajalec je sa-
mo ta, ki je ne ljubi, ki se bori proti nji. Eno
srce, en narod, ena domovina!

Knjigo in časopis v našo kmečko hišo.

Časopis in knjiga sta duševna nit, ki nas spaja z domačim in zunanjim svetom, z mišljenjem in čustvovanjem sorojakov. Časopisje in knjige dajejo pobudo, smisel za višje človeške ideale kot je običajna materija, enostranska želja po bogastvu. Čitanje vzbudi v nas zmožnost za jasno in utemeljeno misel, za plemenito ravnanje, čitanje nas poučuje za naš stanovski poklic in vzgaja v nas smisel za skupne narodne potrebe in zahteve. Kdor izmed Slovencev je živel le nekaj mesecev zunaj domače zemlje, takoj izprevidi, kaka krivica se nam povsod godi: uradnik je zapostavljen, pri slehernem koraku zadene ob odpor in sovraštvo, sploh ne more vzlic zmožnostim priti na boljša mesta, kjer bi lahko tudi za svoje sorojake kaj storil in jim pomagal do boljših služb. Priprost slovenski delavec more s trdim delom in žuljavimi rokami toliko zaslužiti, da se za silo preživi. Prave koristi od njegovega dela pa ima bogati veliki podjetnik, ki mu znoj slovenskih delavcev množi milijone. Kdor je bil zunaj, je na lastni osebi bridko občutil osvobodilne besede: proč od drugih narodov, proč od podjetij, kjer nam tujec reže kruh, pa naj bo to Amerika, Vestfalsko, Ajzenerz, Fonsdorf, Keflah ali Trbovlje. Sedanja doba pomenja prepoved v smislu demokratičnih in pravičnih socialnih idej. Proč z ljudmi in takim družabnim redom, ki daje možnost, da eden živi na stroške drugega, da eden dela, drugi si pa brez dela in samo s kapitalom ali izrabljanjem tujih telesnih moči napravljata veliko premoženje. Neizprosni boj vsem tem, neizprosna vojska temu gospodarskemu sistemu in naj ga podpira tujec ali domačin. Ker so pa na naši zemlji do 95 % le nam sovražni tuji obnem izkoriščevalci našega dela, zato pomenja klic: proč od tujcev isto kot dajte nam kruha, dajte nam našo Jugoslavijo t. j. naša narodna jugoslovanska borba je danes isto kot borba za gospodarsko izboljšanje polja za našega trpca, ki živi od svojih žuljev, pa naj bo to kmet, rudar, delavec ali naš uradnik, obrtnik in mali trgovec. V narodni svobodi vidimo vsi rešitev iz gospodarske sužnosti. V ugodni rešitvi našega narodnega vprašanja tiči rešitev socialnega vprašanja za našega malega človeka. V mednarodnosti išče danes samo slepec rešitve.

Toda koliko je onih, ki mi lahko z lastno izkušnjo potrdijo resničnost zgornjih besed. Mnogo, vendar premalo. Če bi vsi naši ljudje vsaj leto dni znanj domovine tlačali, sem prepričan, da bi danes slovenski narod še veliko glasneje zahteval svojo Jugoslavijo.

Pomen časopisja in knjig je v tem, da nam povedo, kaj naši ljudje trpe in kaj bi mi danes morali biti, če bi nam naši sovražni gospodarji naše delo pravično plačevali. Zavedajmo se vsi te krivice, obenem po gojimo z domačo knjigo ljubezen do lastne svobodne zemlje, ono svežo ljubezen, ki vzbudi solze, ko človek po daljših letih zopet prekorači mejo lastne domovine, ki naj spremlja Slovenca od zibelke do groba.

Tednik »Domovina« je ustanovljen z namenom, da služi našemu idealu Jugoslaviji obenem pa bo vedno in brez ozira na to, ali je prizadetim prav ali ne, zastopal demokratično smer v socialnih vprašanjih. Stal bo zvesto na strani našemu malemu človeku. Čim več bo imela »Domovina« naročnikov in čim močnejši bo »sklad za izdajanje Domovine«, tem več bo storjeno in doseženo za naš narod in socialni program.

Kultura, ki duši blažja čuvstva in budi surove strasti, se sodi sama in se je že obsojala. S svojo nogo nam na zatilnik stopate, potem pa se čudite, da od veselja ne prepevamo. Naše ljudstvo se je zdramilo in prišlo do samozavesti. Še nekoliko desetletij in na mesto obubožanih kultur bo stopila krepka slovanska. Svoboda in človečanstvo bo slovanska kultura podprla, zakaj napredek in Slovanstvo, to je eno in isto.

Dr. Jos. Vošnjak
v štajer. dežel. zboru l. 1868.

Jugoslovanskemu obrtništvu.

(Iz pozdravnega govora deželnega poslanca dr. V. Kukovca na občnem zboru južnoštajerskih zadrug.)

Vsem je znano, kako nerada se zavzema vlada za slovenskega obrtnika, dočim izroča tudi usodo našega obrtništva mačekovskiemu Gradcu. Vendar pa niti nemška obrtna organizacija nikakor ni vzgladna. Njen vodja državni poslanec Einspinner je razposlal pred kratkim obratni spis, kjer se zoper napade iz lastnih obratnih krogov brani in zagovarja. Ne bom preiskoval, kateri grehi se mu opravičeno očitajo in v koliko je nedolžen. Jasno je, da to obrtno vodstvo, ki slovenskemu obrtniku niti pravice do obstanka ne priznava, med nemškimi obrtniki samimi nima zupanja. Kako slabo razumevajo graški rešitelji obrtništva svojo nalogo, pokazali so lansko poletje na prvem večjem zborovanju za časa vojne. Niti nesrečni vojni dogodki jih niso pripravili na pot stvarnosti in pravičnosti nasproti slovenskemu obrtništvu.

Deželni odbornik Hoffmann-Wellenhop, ki bi kot tak moral biti nepristranski nasproti obrtnikom obeh narodnosti, ni našel stvarnejše snovi, nego da je s sumničjem izdajalstva napadal spodnještajerske obrtnike, ki so si ustanovili lastno zvezo obratnih zadrug. Klic zoper raztrganje štajerske dežele zveni pa tudi iz ust graških obratnih rešiteljev presmešno, da bi mogel slovenskega obrtnika vznemiriti. Še marsikaj drugega se bode raztrgalo vsled nemške nestrpnosti, ne samo štajerska deželica. Brez kakršnikoli narodnih predsodkov mora vsakdo priznati, da bi izvršitev nemških gospodarsko-političnih načrtov pomenila popolno pogin domače obrti. Ko je znani dr. Naumann agitiral tudi pri nas za našo združitev z Nemčijo v veliko srednjo Evropo, nastopil je dunajski nemški veleobrniki dr. Raunig ter je stvarno obrazložil, da bi ta načrt bil v škodo avstrijske veleobrti, kaj še le naše male obrti! Če tudi so sanje o srednji Evropi danes že precej zaspale, delujejo naši vsenemški krogi še zmirlaj na carinsko skupnost in sploh tesnejšo gospodarsko zvezo z Nemčijo, kar je s stališča male obrti enako nevarno. Brezdvomno bi v tem slučaju nemška tovarna preplavila naše trge. Že pred vojno je obrtnik trpel in je bila veleobrt morilka male obrti. Po celem svetu je vladal pred vojno strah pred načinom, kako je nemška veleobrt z vsemi sredstvi prodirala s svojimi izdelki, da bi podjarmila nemštvo ves svetovni trg. Kot poglavitni vzrok, da je Italija stopila v svetovno vojno, navaja se skrb pred podjarmljenjem vsled prodiranja nemške industrije, ki se naziva z izrazom »friedliche Durchdringung«. Po vsi pravici se te poplave naših dežel tudi mi bojimo in skrb za naš vsakdanji kruh in usodo obrtnega naraščaja nas silijo, da mislimo na gospodarsko osamosvojitve. Ne trkajmo več pri trgovski in obrtni zbornici v Gradcu in na Dunaju. Ozirajte se v Zagreb in na morskobal in našli boste v zdravem obrtnem stanu med jugoslovanskimi brati zdravo vzpodbudo za pospeševanje naše obrti.

Gotovo je, da je dobra zakonodaja in pametno izvrševanje obrtnih predpisov ena izmed najtežjih nalog gospodarske politike v vsaki državi. Od nesebične organizacije slovenske obrti jugoslovanski narod mnogo pričakuje. Dobro ime slovenskega obrtnika slovi daleč po svetu. Ogromna naloga pa še čaka naše, če tudi doslej šibke organizacije. Koliko obrtniških domov je vojna uničila. Koliko mladine se je poizgubilo in raztreslo po svetu, ki jo boste skušali postaviti zopet na lastne noge kot dobre obrtnike. Obupati ni treba. Če je kdo izgubil premoženje, ni pa izgubil delavske sile in bistrostnosti, ki je prva podlaga za zopetno vpoustavitve blagostanja obrtništva. Upati le moramo, da prodre na svetu demokracija nasproti nezdravemu stremljenju za zasužnjevanje narodov. Zmaga demokracije na slovanskem jugu je pa tudi edino upanje slovenskega obrtnika.

Bratje, pridite vsi, ki trpite,
blage duše, ki miru želite,
ki želite, da ljubezen bodi,
usmiljenje med brati in narodi!
V sveto vojsko, bratje, se zberimo,
zoper moč pekleno se borimo,
mir in sprava naj po svetu vlada,
bratstvo od vzhoda do zahoda!
Pridi skoraj, mož rešitelj ti,
da človeštvo ne izkrvavi!

Jos. Stritar (»Mir«, 7. 1918.)

Kako se godi na Koroškem.

Izmed nešteti interpelacij, ki so jih vložili poslanci Jugoslovanskega kluba na vlado, prinašamo najmilejšo o postopanju oblasti s Slovenci na Koroškem, ker se vsega, kar se je javno zgodilo, ne sme povedati javno.

Od nekdanjega nemško-nacionalnemu uradnikstvu na Koroškem vsa slovenska inteligenca, zlasti pa naše učiteljstvo, trn v peti. Onih par slovenskih učiteljev, ki jih imamo še na Koroškem, premeščajo brez vsakega vzroka iz kraja v kraj, sekira in vznemirja jih deželni šolski nadzornik brez vsake potrebe ter jim delajo, kjer morejo, škodo. Tako je bil med drugimi nadučitelj Lovrenc Horvat brez vsakega povoda »iz službenih razlogov« premeščen najprej iz Loke v Pontabel in od tam leta 1913. nenadoma v Globasnico. C. kr. ministrstvu za nauk in bogočastje se je zljubilo rešiti zadevno pritožbo nadučitelja šele tri leta pozneje, t. j. leta 1915., seveda nepovoljno za nadučitelja.

Koncem septembra 1916 nekako ob 9. zjutraj sta prišla dva orožniška stražmojstra z nasajenima bajonetoma v šolo v Globasnico. Če bi slučajno ne bil takrat šole prost dan, bi bili videli otroci, kako so orožniki z nasajenimi bajoneti zasledovali nadučitelja. Ukazala sta nadučitelju, da jima pokaže svojo knjižnico, češ, da ima med knjigami tudi knjigo »Balkanska vojna«. Eden izmed obeh orožnikov je rekel, da je knjiga velika in zeleno vezana, drugi pa je trdil, da je majhna in rumeno broširana. Naslov mu baje ni znan, knjiga pa govori o balkanski vojni. Nadučitelj je svetoval orožnikom, da naj vprašajo denuncijanta za natančnejše podatke, naker je res odšel en orožnik k trgovcu Avgustu Paaru v Globasnico vprašati zaradi naslova one knjige. Toda tudi Paar ni vedel ničesar natančnejšega. Noben orožnik ni bil zmožen slovenskega jezika. Nadučitelj jima je nato ponudil Simon Gregorčičeve pesmi ter jima rekel, da naj opozorita dotičnega sodnika, oziroma avditorja, zlasti na pesem »Soči«, kateri je priložil tudi nemški prevod. Odposlanca pravice sta res vzela knjigo s seboj in od takrat ni slišati ničesar več o kaki preiskavi. Samo ob sebi umevno pa je, da je bila vsa vas razburjena in da je bilo stališče nadučiteljevo moralno močno omajano. Oblasti pa niso smatrale za svojo častno dolžnost, da bi dale nadučitelju zadoščenje, da bi zasledovale obrekovalca in pojasnile javnosti, n. pr. v pismu na občinskega predstojnika, vso zadevo.

Vprašamo pa dotične justične oblasti, oziroma za orožništvo odgovorne gospode, t. j. justičnega in domobranskega ministra, ali hočeta podrejene justične in varnostne organe podučiti, da ne more vsaka in še celo popolnoma nezmisljena denunciacija nemško-nacionalnih individvijev brez vsakega presojanja upravičiti brezobzirnost hišne preiskave? Ali hoče gospoda podučiti te organe, da tudi eventualna knjiga o balkanski vojni ne sme veljati brez vsakega obzira kot dokaz veleizdaje in da je dolžnost oblasti, če so škodovali komu na ogledu, da mu dajo tudi zadoščenje?

Ob Soči.

Gorica od 20. januarja brez kruha. Ne moremo se prečuditi »Graz. Tagblattu«, ki poroča o življenjskih razmerah v Gorici tako, kakor da bi bile najbolj in da bi nas morali drugod zavidati za nje. Čudno pa je, da je aprovizacija kar najslabša, dasiravno so Italijani v naši bližini pustili toliko blaga. Kaj ni bilo nobenega človeka na tistih visokih mestih, ki odločajo o naši prehrani, da bi se bil spomnil goriške dežele in izposloval zanj kak grizljaj? V Gorici ni kruha že od 20. januarja. Morda je Gorica edino mesto v monarhiji, ki je že toliko časa brez kruha, pa tudi še ni nobenega znaka, da bi dobili sploh še kdaj kak košček kruha. Saj so navajeni polente Goričani! Ali kakor se kaže, tudi polente kmalu ne bo več. Marsikdo je mislil, da bo v Gorici dosti olja, masti, riža, kave, testenin itd., ali vsega manjka. Kaki špekulantje pa so se dobro okoristili z živili in drugim blagom. Utisk današnjega življenja v goriškem mestu je, kakor da si v zasedenem sovražnem mestu. Za časa italijanske invazije je bilo življenje svobodnejše, kakor sedaj. Ob osmih zvečer je vse zaprto, tudi kavarne. Uradniki, ki delajo ves dan po pisarnah, zvečer nimajo niti časa pogledati v časopis, kaj je novega. Beguncem, ki so živili begunsko podporo in so se vrnili, istotako uradnikom, ki so se morali vrniti, se je ustavilo izplačevanje begunske podpore dva meseca po prihodu v mesto. Gorica pa vendar ni odprta za splošni povratek beguncev, marveč spada v kategorijo C. Potrebno je tozadevno posredovanje v notranjem ministrstvu.

Minister za javna dela, Homann, je dospel te dni v Trst in od tam prišel na Goriško, ogledat si opustošene kraje. Minister Homann je bil v Gorici, preko Devin in Gradiške je dospel tja iz Trsta in se vrnil v Trst čez Kras. Videl je, kaj je napravila vojna po jednem delu dežele. V Gorici ga je pozdravil tudi deželni glavar. Predstavilo se mu je odposlanstvo županov iz goriške okolice. Zanimal se je za vse in zagotavljal pomoč, da se dežela vzpostavi. V seji deželnega sosveta v Trstu je povdarjal, da ga veseli, ko je videl že prve pričetke obnovljenja goriške dežele, seveda je to še malo, ali pričetek je tu. Minister je rekel, da obnovovalno delo se more vršiti le s spolnim sodelovanjem prebivalstva, zato pa treba omogočiti beguncem povrnitev, za katero predpogoj je preskrba z živili in bivališči. Pospešiti je treba spomladansko kmečko delo na Goriškem, kije važno ne le za deželo, ampak za vso državo. Tako je govoril minister Homann, gotovo prav iz srca goriškim kmetovalcem, ki so že doma ali še v begunstvu, in obljubil je, da ko se vrne na Dunaj, bo delal v tem smislu, ker se je tostvarno že dogovarjal s poljedelskim ministrom in uradom za prehrano. Blagrovan bo med goriškim kmečkim prebivalstvom, ako se njegove besede obistinijo. Povedal je, da je tudi cesarjeva prisrčna želja in odločna volja, da se pripravi ljudstvu bodočnost, ki jo zasluži.

Cesarjeva mati za goriške begunce. Na Dunaju se je vršilo v palači Augarten pod predsedstvom cesarjeve matere nadvojvodinje Marije Jožefe posvetovanje o pripomoči, ki je potrebna za goriške begunce, ko se vrnejo domov. Visoka gospa je povdarjala, kaj je videla na Goriškem na svojem potovanju. Dr. Faidutti in dr. Bugatto sta obrazložila načrtano prvo pomoč in obljubila, da se obrneta s proglasom na vse prebivalstvo.

Shod slov. županov v Gorici je bil jako dobro obiskan. Okoli 80 zastopnikov slov. občin je bilo navzočih. Došli so deželni poslanci: Dominko, Kovač, Rojec, Grgič. S strani vlade so bili navzoči: namestništveni svetnik Rebek, vodja kmet. oddelka za obnovo Goriške ravnatelj Ripper in stavbeni nadsvetnik Mahnič, okr. glavar baron Baum. Razpravljale so se v glavnem gospodarske reči in sklenila se je organizacija županov v »Županski zvezi po vojni poškodovanih občin na Goriškem«. V Gorici se otvoril zvezna pisarna.

Naša žena.

Marsikatera slovenska žena, se je zavedla šele v trenutku, ko je pridala svoj podpis pod deklaracijo, da tudi ona ni brez pomena na svetu. Ko je zadivjala vojna so ji vzeli može, brate in sinove — ostala je sama na domačiji in je prevzela na svoja ramena vse posle, ki jih je prej opravljal mož. Delala je z vsemi silami in je rešila, kar se je dalo rešiti. Imela je bitko težke čase — o tem govori pač marsikatero pismo, ki ga je pisala na fronto. Toda vzdržala je hrabro na svojem mestu, ker je hotela rešiti svoj dom in svojo družino. Vojna ji je uničila družinsko srečo, toda ona je verovala v bodočnost in je delala za svoje otroke. Vedela je, da bo nekoč mir in se bo oddahnila.

Toda s svojim podpisom na deklaraciji je naša žena dokazala, da ni le dobra mati, pridna žena, pošteno dekle, ampak da se zaveda tudi, da se je zgodila njeni domovini velika krivica, ki se ne sme nikoli več ponoviti. Zato je s takim navdušenjem podpisala, da zahteva za svoje trpljenje lepšo bodočnost svoje domovine in njenih otrok. Nikdar več ne sme biti, kakor je bilo. Tisoči podpisov pričajo, da je konec tistih časov, ko je naša žena molče gledala, kako ji tuja sila uničuje njeno najdražje, kri njene krvi, njene otroke. Nismo še na koncu boja, zato morajo slovenske in vse jugoslovanske žene ostati v ozki zvezi, da takoj povzdignjejo svoj glas, ako bi kdo hotel teptati naše pravice. V ta namen bomo prinašali vsak teden pregled pod gorenjim naslovom, da bomo vedeli, kaj se godi po ženskem svetu okoli nas.

Deklaracija slovenskih žen je vzbudila v vseh krajih veliko pozornost. »Ženski Svijet«, ki ga izdaja naša znana pisateljica gospa Zofka Kvedrova v Zagrebu, je z navdušenjem pozdravil nastop slovenskih žen.

»Kdo naj se ne navduši nad odločnim nastopom slovenskih žen? Komu ne dopade njih zanimanje za politično življenje? Kdo naj še prezira pomočno žensko roko v politični borbi našega trojedinega naroda, Slovencev, Srbov in Hrvatov, ko vidi politično zrelost žen in njih smisel za najvišjo politično modrost, ki je, žal, niti vsi moške ne razumejo, modrost, ki je predpogoj vsakega uspeha: narodno združenje Jugošlovonov! Slovenska žena je z dejanjem pokazala, da ima iste cilje in ideale kot moške. Izenadile so nas Slovenke s svojim nastopom. Postale so nam vzor!«

Tako Zofka Kvedrova. Slovenske žene morejo biti ponosne na svoje delo.

Pa tudi drugi listi so pisali o Slovenkah. Češki list »Ženski obzor«, ki izhaja pod uredništvom češke pisateljice g. Zieglerjeve, je prinesel članek o Slovenkah. Najprej citamo tam slovensko deklaracijo naših žen in deklet, nato pravi:

»Ne bomo prevajali te deklaracije, razumemo jo popolnoma po duhu in besedah. Saj je to naš bratski jezik in bratski duh. Pozdravljamo nastop Slovenk.«

Nato piše članek o gospej dr. Tavčarjevi in gospodični Cilki Krekovi, ki sta deklaracijo podpisali ter podaja kratek pregled o ženskih duštvih na Slovenskem. Tako so Slovenke mahoma stopile medvrste onih žen velikih narodov, ki se že leta bore za svojo samostojnost.

Podpisovanje deklaracije slov. ženstva so spremljali vsi listi z velikim zanimanjem. Hrvatski listi so prinašali notice, češki »Narodni Listy«, »Venkov« i. dr. so prinašali vsak teden par poročil o uspehih slov. žen. Oni, ki dozdaj naših žen niso poznali — saj so Slovenke tako redko dale o sebi kaj čuti — so se čudili. Ko so listi videli, da narašča število glasov vedno bolj in bolj, so pozdrav-

ljali z velikim navdušenjem te narodne vrste slov. ženstva, kajti kdor je še dvomil o nas, je sedaj zapazil, da zavednih slovenskih hiš, kjer gospodinjijo take gospodnje, take matere in hčere — nihče več ne premaga.

Iz pisem, ki smo jih prejeli od nabiralk, smo izprevideli, da marsikje doslej naše žene niso imeli pojma o vsem, kar se je godilo, ker niso čitale. To je treba sedaj premagati. Žene morajo vedeti, kaj se sedaj po svetu godi, zato: čitajte naše liste in sporočajte onim, ki ne čitajo, kaj se godi po svetu. Razveseljivo pa je vendar, da so n. pr. tudi starke, ki jim ni bilo vse znano, rekne, da za dr. Šusteršiča ničesar ne podpišejo, a ko se jim je reklo, da gre za Jugoslavijo — so podpisale takoj.

Končni uspeh slovenskih žen pomeni velikansko zmago, ki bo ostala v naši zgodovini zapisana. Storjeno je največje delo, premagane te prve zapreke, led je prebit. Sedaj bo mogoče delati naprej — sedaj bo pri vsaki naši zadevi naše ženstvo sodelovalo. »Tako je prav,« je rekla neka žena, »nam dajte besedo, pa ne bo nikoli več nobene vojne«. Kjer bo šlo za naš narod, za našo bodočnost, za našo domovino, tam bo stala naša žena na branbo naših pravic.

Najtežje delo so imele naše žene ob narodni meji. V Mariboru so napadali naša dekleta, ko so pobirala podpise. Nemčurji so dobro vedeli, da jim bije zadnja ura. Vsak podpis slov. žene je pomenil nov glas proti krivicam, ki so se nam godili na narodni meji, kjer so nam trgali kos za kosom in so ponemčevali naše otroke. Ženstvo v sredini domovine ne sme nikoli pozabiti svojih vrljih sester, ki se bore v najtežjih časih na naši narodni meji.

Ko bi naše matere, žene in hčere slišale poslednje vzdihne onih umirajočih, ki so padli na fronti, razumele bi, kako so mogle počastiti njihov spomin samo s tem, da so podpisale deklaracijo. Kajti zadnja misel teh padlih umirajočih je bila: dom, mati, žena, otroci, domačija... S podpisom je slov. žena potrdila, da hoče vse to za večne čase zvesto varovati in s tem bo najlepše častila spomin mrtvih, da je prisegla rešiti življenje živim. Naprej na delo!

Ivan Vojak.

Za našo deklaracijo.

Veličastni uspehi naše deklaracije. Slovenci so nastopili za jugoslovansko deklaracijo tako enotno, da jim gre v resnici vsa čast. Niti Hrvat, niti Srbi se doslej v toliki meri ne zavedajo velikega zgodovinskega trenutka kakor baš Slovenci. Razume se, da je tu na prvem mestu Kranjska. V Kamniškem (dr. Krekovem) volilnem okraju se je izmed 60 občin izjavilo 58 za deklaracijo. V postojnskem okraju je podalo izmed 40 občin 34 navdušeno izjavo za jugoslovansko deklaracijo. V okraju Črnomelj se je izjavilo doslej 26 občin za deklaracijo; samo 4 se še niso oglašile. Izkazal se je tudi krški okraj, kjer se je izjavilo izmed 20 občin že 18 za deklaracijo. Iz laškega okraja je poslalo izjave za deklaracijo izmed 20 občin 16. Tudi v radovliškem polit. okraju je uspeh jako lep: zglasilo se je 20 občin, le dve še molčita. To je naravnost sijajno! — Tudi na Štajerskem se je izjavila že najmanj polovica slovenskih občin za jugoslovansko deklaracijo v kljub vsem intrigam in grožnjam zloglasnega Orničja in tovarišev. — Na Goriškem gre stvar kajpada bolj počasi, saj imajo pač nesrečni Goričani hude skrbi za obstanek ter so še razkropljeni po svetu. A prav zato najbolje vedo ceniti, kaj se pravi biti na svoji zemlji svoj gospod; zato se izjavijo pač čim preje ter v čim večjem številu! — Najtežje je seveda na Koroškem, kjer uporablja nasprotnik vsa mogoča sredstva, samo da bi onemogočil ali vsaj oslabil prekrasno našo manifestacijo za ujedinjenje Jugoslavije. Toda sijajni shod v Celovcu je govoril že za vse naše rojake. Naše občine ne poslušajo lažnjikov, ki rdičo, da je jugoslovanska de-

klaracija sovražna državi in zato nedopustna. Slovenci, Hrvatje in Srbi se hočemo družiti pod žezlom habsburške monarhije, tega nam ne sme in ne more nihče braniti. Zato, Slovenci in Slovenke, le pogumno naprej do cilja in zmage!

Proti Jugoslaviji se je izrekel nemškutarski mestni občinski zastop radgonski.

Mariborska policija proti deklaraciji. Dne 9. februarja je imela neka mariborska Slovenka na trgu opravka; pri sebi je nosila nabiralno polo za jugoslovansko deklaracijo z nad 300 podpisi. Videla jo je žena višjega sodnega uradnika ter jo ovadila policiji, češ, da je nabiralnica podpisov, da si jih na trgu ni nabirala. Službujoči stražnik je odvedel Slovenko na policijo, kjer jej je nadzornik Niesner, — češki renegat, — iztrgal siloma polo iz rok. To je sedaj že drugi slučaj v Mariboru, da se je na toli prostaški način zlorabljala uradna oblast. Pa še pravijo, da ima v Avstriji vsak narod svobodo in sme sam odločati o svoji usodi. Policajem so se zdaj pridružili gornještajerski železničarji, znani ovaduhi.

Nov deklaracijski dnevnik. Med narodnimi Hrvati in Srbi v Bosni se sloga utruje v vedno širših plasteh. Spoznavajo, da so jih le Nemci in Madžari hujskali drugega proti drugemu, da so mogli vladati obema. Zdaj se pripravlja ustanovitev skupnega lista, ki bo zastopal koristi jugoslovanskega naroda v Bosni in Hercegovini katerekoli vere, a enega srca in ene duše.

Duhovščina otokov Krka. *Cresa in Lošinja se je izjavila za jugoslovansko deklaracijo s sledečimi besedami: »Potpisano svečenstvo odločno i otvoreno prihvača historijsku deklaracijo od 30. svibnja 1917 naših narodnih poslanika u Beču, da se naime ujedine pod habsburškom krunom svi rastrgani dijelovi triju jednokrvnih plemena Hrvata, Srba i Slovenaca na temelju samoodregjenja naroda i kreposti starodavnih prava hrvatskoga kraljevstva. Neka desnica Svemogućega blagoslovi i u životu podrži uskrsnulu ljubav i slogu tog našeg skrajno izmučenog naroda!« — Občinski svet v Slinju je sprejel enoglasno jugoslovansko deklaracijo ter sklep sporočil dr. Korošču z dostavkom, da se prispeva za dr. Krekov spomenik 200 K.

Deklaracija v Bosni. Bivši poslanec in podpredsednik bosanskega sabora dr. Jozo Sunarić je izjavil: »Od početka vojne je javno in politično življenje v Bosni popolnoma zamrlo. Misel zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno zvezno državo na temelju neomejene pravice samoodločbe naroda je prodrla v vse sloje našega naroda. Kar se tiče muslimanov (mohamedancev), bi se tudi oni izrekli brez vsakega dvoma za ta načela, kakor hitro bi bili gotovi, da bo bodoča država zajamčila tudi njihovi veri enakopravnost.«

Ljubljana za deklaracijo.

Ljubljanski občinski svet je v svoji javni seji dne 19. februarja na predlog župana dr. Ivana Tavčarja sprejel sledečo izjavo:

Mestni občinski svet ljubljanski se v vsakem oziru pridružuje deklaraciji naših državnih poslancev z dne 30. maja 1917, ker je prepričan, da bi, ako se vresničijo v deklaraciji izrečene zahteve, bilo to v veliko korist države in dinastije.

Obenem izreka občinski svet polno zaupanje vsem poslancem Jugoslovanskega kluba ter prestopa preko resolucij nemških občin, posebno celjske, mariborske, ptujske in celovške, hladnokrvno na svoj dnevni red!

Za prvi del izjave so glasovali vsi (30) slovenski občinski svetovalci (izvzemši slovenskega socialnega demokrata Iv. Mlinarja in treh Nemcev); za drugi del (zaupnico Jugoslovanskemu klubu) izjave so glasovali vsi (28) slovenski občinski svetovalci (izvzemši 3 Nemce, Mlinarja in Kregarja in Štefeta, osamela dr. Šusteršičeva pristaša); za končni del izjave so glasovali vsi (30) Slovenci (iz-

vzemši zopet Mlinarja in 3 Nemce). Sodrug Mlinar je izjavil, da se popolnoma striktno s predlogom in z njim vsi pristaši socialnodemokratske stranke, toda — glasoval ne bo niti »za« niti »proti«. Te najvišje politične modrosti se je v ostalem bistroumni Mlinar gotovo nalezal pri sodrugu Trockem, ki je končal vojno brez miru, demobiliziral vojsko, a mobiliziral Rdečo gardo. Zares, naši socialni demokrati so še dandanes špecialitate prav posebne sorte.

*Kedor je rodoljub, ne ker je moda,
črta prepire prazne in razdore,
storiti iz srca želi, kar more,
v razvoj in srečo drugega naroda.
Jos. Stritar («Dunaj. soneti»).*

Slovanstvo.

Veleizdajnik je, kdor greši proti svojemu narodu, kdor ne spoštuje božjih in ljudskih pravic. Kdor pa deluje tako, kakor mu velezata srce in vest, kakor mu uhazujejo ideali njegovega naroda, ni veleizdajnik. Ako hočete takega človeka imenovati veleizdajalca, potem sem veleizdajalec tudi jaz in vsi mi Čehi, ki ne poznamo druge domovine razen svoje češke. Za nas ni nobene avstrijske domovine, nego edino češka, v kateri smo rojeni in v kateri živi naš narod.

*Češki državni poslanec dr. Zahradnik
v državnem zboru.*

Bolgarji imajo zdaj čisto svojo, zelo realno, zelo sebično, pravzaprav nemško in madžarsko politiko. Bratijo se z nemškimi židi, žurnalisti in poslanci, prirejajo pojedine Madžarom ter delajo izlete v Pešto k svojim najnovejšim bratom. Ministrski predsednik Radoslavov je te dni izrekel nemškemu časnikarju svoje posebno veselje nad sklepom miru z Ukrajino, češ: »Ukrajinci so realni politiki in rojeni organizatorji. Mir z Ukrajino je začetek svetovnega miru. Mi v Bolgariji smo s tem diplomatskim uspehom zadovoljni kakor naši zavezniki.« — Če so danes, po dogodkih na Poljskem, v Galiciji, v Varšavi, zlasti v Krakovem in še marsikje Bolgari še tako zadovoljni in navdušeni za realno politiko, ne vemo. Mir z Ukrajino se je sklepal brez soglašanja Rusov in brez udeležbe Poljakov. Zato so zdaj nastale nove velike težave za Avstrijo in Nemčijo, ki ne bodo brez škode niti za Bolgarijo. Bolgarska oficijalna politika tudi nikoli ni izraz ljudske volje in narodnih ciljev, prav tako, kakor politika poljskih politikov ni bila izraz želja in čustev poljskega naroda. Tri manifeste so zdaj izdali Poljaki proti naši in nemški vladi, manifeste, s katerimi najbolj obsojajo svojo lastno dosedanjo nesrečno politiko. Poljski državni poslanci pravijo v tem manifestu: »Prva mirovna pogodba se je sklenila na račun naše dežele in našega ljudstva, na račun krvi prepojene zemlje homlske in Podlesja, ki sta jo Nemčija in Avstro - Ogrska proti vsaki pravici izročili novo se ustvarjajoči ukrajinski republik. Raztrgali so poljsko deželo ter ponižali Poljake na domačih tleh v sužnje. Stoletja pripadata Holm in Podlesje Poljski, a sedaj naj služita nemškemu vojaku in blagu kot most na vzhod, na Črno morje in na Kavkazijo. Poljaki naj gnoje tla za nadvlado Pruske. Miru, sklenega brez nas, ne priznavamo ter sprejemamo boj, da odstranimo to izdajstvo. Ves poljski narod, ves svet kliče za pričo; vse stranke, vsi sloji poljski pa naj se združijo v eno četo! Nemško - ukrajinsko prijateljstvo hoče raztrositi med Poljaki in Ukrajinci sovraštvo, hoče vzeti Poljski vsako narodno in državno pomembnost ter narediti iz Poljske vazala nemške države, nemške trgovine, nemške obrti. Mesto svobode nas čaka novo suženjstvo, mesto miru, pravičnega in oprtega na svobodne, neodvisne in zedinjene narode, nas

čakajo novi bratomorni boji.« Ta manifest ima pač čisto drugo melodijo kakor veselje Bolgarov nad mirom v Brestu Litovskem. Enak protest so izdali tudi poljski člani gosposke zbornice in naznanili vladi odločno opozicijo. — Vsenemški furor, ki pljuje ogenj in žveplo na Slovence, besni zlasti na Čeha. Nemški listi, podpirani od židov in vlade, psujejo Čeha, kakor da so narod kanibaliski. Te dni je bil za 14 dni ustavljen največji češki dnevnik »Národní Listy«, a že naslednjega dne je bila z Dunaja prepoved preklicana. Kako se postopa še dandanes s Čehi, kaže sledeča vest v »Narodnih Listih«: Nenavaden slučaj se je dogodil včeraj pri praškem kazenskem sodišču. Ko so iz policijskega zapore privedli okoli dvajset arretirancev, da jih zapro na sodišču, so jih morali odvesti zopet nazaj, ker zanje ni bilo več prostora. Sodniške ječe so torej izredno polne. Celice je za kaznjence prirejenih za 231 oseb, a predvčerajšnjim je bilo v njih že 360 oseb zaprtih. Celice so tako nabite, da leže ljudje po tleh. In vendar so že vsakogar, če je bilo le mogoče, izpustili na svobodo. Izjemoma drže pod ključem le one, ki so bili zopet zaprti zaradi demonstracij. Kako pojde to nadalje, tega ne more povedati nihče niti na sodišču, kajti — kakor kaže dosedanja izkušnja — število bo prej naraščalo, nego padalo. — Tudi na Hrvaškem se cepijo duhovi vedno bolj. Koalicija razpada, dr. Lorkovič, dr. Šurmin in tovariši so za odločno jugoslovansko politiko, ostali koalicionaši se še drže vlade, toda tudi med temi in Madžari je nastal zaradi finančne pogodbe razkol, in piše se že, da bo moral ban demisionirati. Ves hrvaški narod, na čelu Sokoli, mladina in duhovščina, so za deklaracijo; z njim morajo tudi vsi voditelji ali pa izginiti v temo. Tudi hrvaška cenzura pleni kakor pobesnena; listi prihajajo vsak dan pobeljeni, zbornik »Südslavische Rundschau«, ki je zastopal deklaracijsko politiko, je celo ustavljen. Vse to pa Jugoslovane in Slovanse le potrjuje, da so na edino pravi poti. — Za prehrano jugoslovanskih dežel se je te dni Jugoslovanski klub zopet krepko potegnul. Razmere so zlasti v Dalmaciji obupne, ker se dovaža premalo moke in se še to nepravilno razdeljuje. Na spomenico dr. Koroščevo je odgovoril minister Höfer, da trpe pomanjkanje moke pač vse dežele. Vsak dan se v Avstriji porablja le okoli 1972 vagonov moke. Treba pa bi je bilo 425 vagonov. Iz Ogrske in Romunije bi morala dobiti Avstrija vsak dan okoli 160 vagonov žita, — dobiva ga pa komaj 768 vagonov na dan. Zato se potrebe dežel ne morejo pokrivati. Na to pismo je dr. Korošec odgovoril, da je minister popolnoma napačno poučen, ker potrebe nemških dežel se pokrivajo vedno popolnoma in še preko potrebe, medtem pa vlada po jugoslovanskih deželah že lakota in ogorčenje nad krivičnim zamerjenjem. Dalmacija je dobila le 78%, Nižja Avstrija z Dunajem pa 111%, sam Dunaj celo 122% in Solnograška kar 124%, Kranjska pa le 58% in Primorska celo le 30% pokrivanja za svoje potrebe! Delajo se torej razlike brez ozira na to, kako plodovita je posamezna dežela, v koliko se lahko preživlja sama in kje je koncentrirano vojaštvo. Dežele tik za-froto so največ moke potrebovale, a primeroma najmanj dobile. Zato je bila tudi Štajerska zelo oškodovana. Jugoslovanski klub zahteva, naj v bodoče izvršuje tedensko razdeljevanje žitnih, oziroma močnih zalog parlamentarna komisija. Jugoslovanske dežele pa naj svoje pritožbe pošiljajo vselej tudi Jugoslovanskemu klubu.

*Oj pridi, rešenik, druhal razpodi
nesveto nam, ki se redi in pase,
a ljudstvo po puščavi lačno vodi!
Kaj bo trpelo to vse večne čase?*

Jos. Stritar («Dunaj. soneti»).

Boj za jugoslovansko državo v zgodovinski luči.

Vsa Evropa se prenavlja. Kar je zastarelega, razpada in poginja, povsod pa klije na razvalinah starega nove življenje. Narodi in države spreminjajo svoje načrte in programe in si postavljajo nove cilje. Vse je v razvoju. vse stavi temelje za bodoče življenje. Devetnajsto stoletje je pokazalo, da je narodna ideja ena največjih gonilnih in državotvornih sil. V zmislu narodnega pokreta je nastala cela vrsta novih držav v Evropi. Srbija (1817), Grška (1829), Romunija (1859), Italija (1861), Nemčija (1871), Bolgarija (1878). Sedanje stoletje nadaljuje v istem zmislu in svetovna vojna bo zgradila zopet nove narodne enotne države. Svojo državno neodvisnost so že oklicali Poljaki, Ukrajinci, Finci. Drugi jim še sledijo. Svojo državno neodvisnost hočemo tudi mi.

Ko smo se leta 1848. narodno prebudili, smo zahtevali združitev vseh Slovencev v Zedinjeno Slovenijo. Ta program smo prav posebno poudarjali zlasti potem, ko se je razdelila monarhija v Avstrijo in Ogrsko in smo dobili ustavo, ter je začelo ljudstvo potom poslancev sodelovati pri zakonodaji. Bila je to živahna doba taborov, ko se je na tisoče in tisoče Slovencev shajalo na shodih in sklepalo resolucije o naših zahtevah. Zedinjena Slovenija je ostala na programu naših strank do najnovejše dobe. V njej smo videli našo narodno rešitev. Sicer smo že tudi tedaj poudarjali sorodstvo s Hrvatji, govorili o kulturnem ujedinjenju Slovencev, Hrvatov in Srbov, toda prepričanje, da smo Slovenci, Hrvatje in Srbi pravzaprav enoten narod, nam je rodila balkanska vojna.

Ko smo čuli o hrabrih činih Srbov in Bolgarov, je zakipela v nas kri. Naenkrat nam je bilo jasno, da spadamo k njim tudi mi, ki govorimo isti jezik, ki smo istega pokolenja in ki stanujemo na isti zemlji. Jasno nam je bilo, da smo enoten narod. Iz Slovencev smo postali Jugoslavan. Prišli pa smo tudi do prepričanja, da ni potrebno samo kulturno ujedinjenje, marveč tudi politično. Le tedaj bo naš narodni obstoj zagotovljen, če bomo imeli lastno državo, v kateri bomo sami gospodarili in sami sklepali postave. Od vasi do vasi in od hiše do hiše se vrši sedaj po vsem Slovenskem glasovanje in tisoči in tisoči Slovencev in Slovenk izjavljajo pred vsem svetom: mi smo Jugoslavan in mi hočemo lastno državo.

Slovinci, Hrvatje in Srbi smo enoten narod že od nekdanj. Vsi imamo isto domovino. Pred šestim stoletjem po Kristu smo Slovenci, Hrvatje in Srbi stanovali skupaj v jugozapadni Rusiji in današnji Romunski in

imeli le eno ime: Slovèni. Stanovali smo skupaj, govorili seveda isti jezik, častili iste bogove in enake so nam bile šege in običaji.

Ko smo se pa tako razmnožili, da nam je bila prvotna domovina premajhna, smo se začeli seliti proti jugu in zahodu. Naši predniki so prekorali široko Donavo in zasedli z ognjem in mečem ves balkanski polotok. Oni, ki so prišli ob Savi in Dravi najdalj na zapad globoko notri v alpske pokrajine, so bili predniki Slovencev. Vzhodno in južno od Slovencev se je naselilo drugo slovènsko plemo: to so bili Hrvatje, ki so segali v Bosno do Vrbsa. Srbi, tretje naše plemo, so posedli vzhodno Bosno, Srbijo, Črno goro in južno Dalmacijo. Na tem ozemlju smo si ustanovili manjše države, tako Slovenci Karantanijo. Ker se niso združile v eno samo, so padle v boju proti močnejšim Nemcem, ki so najprej podjarmili Slovence.

Za nami so prišli na vrsto Hrvatje, ki so imeli celo dve državi. Da bi preprečili nemško nadvlado nad Hrvatji, se je dvignil Ljudevit Posavski, vladar v Posavski Hrvatski, in z njim Slovenci in Srbi. Odpor proti Nemcem je združil tedaj vsa tri jugoslovanska plemena in nastala je vstaja, ki se jo potlačili Nemci le z največjo težavo in le vsled izdajstva, ker se jim je pridružil dalmatinski hrvatski knez. Zavladal je tujec. Slovenci, ki smo najsrednejša straža Jugoslovanov, se nismo mogli več otresti tuje oblasti, Hrvatje in Srbi so si zopet opomogli. Žal, da je v 9. stoletju nastala med Srbi in Hrvatje verska nenotnost: Hrvatje so se pridružili rimskemu papežu in postali katoličani, njihovi bratje na vzhodu pa so ostali pod bizantinskimi cerkvenimi poglavarjem in postali pravoslavni. To je še danes največja razlika med Hrvatje in Srbi. — V 10. stoletju so se vsi Hrvatje združili in vladal jim je prvi hrvaški kralj Tomislav in za njim njegovi nasledniki jugoslovanskega pokolenja. Ko pa so vladarji iz narodne rodbine izumrli, so se pridružili leta 1102. Hrvatje prostovoljno Ogramu in izvolili ogrskega kralja za svojega. Odslej je ozko združena zgodovina Hrvatske z zgodovino Ogrske, žal, da ne v korist Hrvatov.

Srbi so živeli demokrasko pod voljenimi župani, ki se dolgo niso hoteli združiti v enotno državo. Šele v drugi polovici 12. stoletja je nastala po združitvi županij srbska država, v kateri so bili združeni skoro vsi Srbi. Štefan I., iz rodbine Nemanjičev, je bil prvi srbski kralj, a najslavnejši in najmočnejši je bil Dušan Silni (v 14. stoletju). Hotel je ustanoviti veliko jugoslovansko državo in osvojiti Carigrad. V Skoplju so ga kronali za carja Srbov, Grkov in Bolgarov in gospodoval je vsemu zapadnemu delu Balkana. Srbija je bila na tem, da vstopi med velike ev-

ropske kulturne države, tedaj pa je umrl Dušan Silni in od slej se je začel propad države, ki so jo končno upropastili Turki. Poskus, ustanoviti iz Srbije kot središča enotno jugoslovansko državo, se je ponesrečil. Isto je poskušal tudi bosanski kralj Štefan Tortko, ki je hotel združiti Bosno s Hrvatsko in se dal kronati za kralja srbskega in bosanskega. Bosna je pripadla najprej srbski državi, potem pa priznala nadoblast hrvatsko-ogrskega kralja.

Tretji poskus ustanoviti jugoslovansko državo, se je začel iz slovenske zemlje. Med Slovenci so bili okoli leta 1400. najmočnejši gospodje Celjski grofje, ki so imeli velik del slovenske in hrvatske zemlje v svoji oblasti. Bili so v sorodstvu z različnimi jugoslovanskimi plemiškimi rodbinami hrvatskimi in srbskimi, in bosanski kralj Štefan Tvrtko je že določil grofa Hermana za svojega naslednika. Pripravljala se je nekaka nova jugoslovanska država, toda ker so Celjski grofje hitro izumrli, je izginil z njimi tudi ta načrt.

V dobi, v kateri so se porajali ti načrti za ustanovitev jugoslovanske države, ljudstvo ni imelo nobene besede. Odločevali so se plemenitaši in posamezne osebe in rodbine. Z njihovo smrtjo je razpadlo tudi njihovo delo. Vsi ti poizkusi pa nam kažejo, da je načrt enotne jugoslovanske države prastar in da se je vedno in vedno znova ponavljala potreba ustanoviti ob obali Jadranskega morja enotno jugoslovansko državo.

V 14. stoletju je prišel nad Jugoslavanov, nevaren sovražnik, ki je prizadejal enako globoke rane Srbom, Hrvatom in Slovincem. To so bili divji Turki, ki so prihromeli v Evropo in podjarmili ves balkanski polotok, uničili srbsko in bosansko državo ter pustili in plenili več stoletij po hrvatskih in slovenskih zemljah.

Strašni časi so bili to za Jugoslavanov. Na stotisoče nas je poginilo, stotisoče so odpeljali v turško sužnost in tisoči vasi je bilo požganih in oropanih. Za več stoletij je bil prekinjen vsak razvoj jugoslovanske kulture in jugoslovanske državne misli. Le eno nas je družilo Slovence, Hrvatje in Srbe: ista usoda neizmernega trpljenja in izumiranja. V skupnem trpljenju se je zopet pojavila naša edinstvenost. Ves naš troimenski narod je stal enoten na braniku in odbijal stoletja najhujše turške navale. Kaj bi bili v teh stoletjih lahko dosegli gospodarsko in kulturno, da nam ni bilo treba braniti Evrope pred turško krvočnoščjo in podivjanostjo. Jugoslovanska kri je rešila Nemčijo in Italijo strašnih sovražnikov, ta doba je za naš narod doba največjih junaštev, temelj, ker smo bili navezani popolnoma nase brez vsake tuje pomoči.

Ta doba je pa prebudila široke ljudske sloje: slovenske in hrvatske kmete. Vsak po-

Junij Brut :

Sršeni.

Oni in mi.

Vbijali nam so svojo kulturo
med Dravo in Muro
šest sto let;
ker nismo udarcev njih razumeli,
so jezik nam vzeli
in naš svet.
Zdaj čutijo zadnje usodne utripe,
zato razbijajo šipe —
o jej, o jej . . . !
Saj steklo je krhko, se lahko zdrobi,
a srca so naša kot kamen iz gor —
in čujta, Celovec in Maribor:
Zdaj naša mogočna se pesem glasi:
»Mi gremo naprej!«

Prej in sedaj.

Strašilo znano prejšnji čas
so bili srbski dinarji in ruski rublji:
Zdaj teh ni več. In vendar nas
najrajše bi do golega — oskubli.

Minister aprovizacije.

Modrost ministrska je znana stvar,
in skrb za ljudstvo nam je dobro znana,
in trud za javni blagor velikanski,
to dobro vemo.
In vendar nekdo delal je reklamo,
ko je razlagal s celo vnemo:
»Gospoda, le razburjanja nikar!
Naš glavni cilj je sreča državljana.
Da pa ne rečete, da smo pristranski —
nikomur nič ne damo . . .«

Različni ukusi.

Eden misli, da s tem kaj dokaže,
če se v nemških časopisih laže;
drugemu je višek poezije,
če par oken ali šip razbije.
To so pač različni le ukusi:
enemu ugaja — kar se drugim gnusi.

Madžarska resnica.

Svobodo narodov na Madžarskem
imajo za norčijo:
»Saj drugi Madžari so, kakor mi —
samo drugače govorijo« . . .

Kdo?

Kar čital pesmi sem sred vojnih groz,
najbolj mi ta je bila všeč:
po konjih vdariti ni težka reč,
a kdo naj ustavi splašen voz? . . .

Kralj Matjaž.

Kralj Matjaž iz spanja se predrami
in ozira se po speči jami,
po votlini in po vojski zbrani
in oprdo = posla poprašuje:
»Čuden šum se zunaj v svetu čuje!
Vstani in pogledj, če črni vrani
letajo nad goro še nad nami?«

Posel gre in h kralju se povrne:
»Še sem videl naše vrane črne,
letajo nemirno, bojzljivo:
in med nimi novih — dvoje, troje
kroži zdaj ob vrhu gore tvoje . . .«
Kralj Matjaž nasloni glavo sivo —
temna noč nad vojsko se zagrne.

— Izvoz čipk na Angleško je bil dosedaj zelo omejen. Do 23. februvarja pa se more tjakaj 40% več čipk vpeljati kakor dosedaj. Včasih so šle tudi naše idrijske čipke na Angleško.

Tovarne za gnjila jajca. Največja slaščica za Kitajce so gnjila jajca, ki jih puste gnjiti na poseben način v tovarnah. Jajca položijo 500—1000 v velike posode in jih oblijejo z mešanico iz pepela, luga, zemlje, svežih lupin, apna in vode. V posodi ostanejo 1, 2 in več let. Menda je veliko jajc, ki so stara že 10—50 let. Taka jajca so docela izpremenjena, gnjila, imajo pristen smrad po gnjilih jajcih, sicer so pa trda in rjava - zelenkaste barve. Kitajci jih uživajo, ne da bi komu kaj škodovala. Tako se Kitajci lahko preskrbe z gnjilimi jajci za celo večnost in bi jim te delikatose ne trebalo primanjkovati niti v najdaljši vojni. Zakaj mi nimamo kitajskih želodcev, da bi vsaj ona jajca použili, ki se spridijo vojaštvu.

Bljuvanje krvi se ustavi, ako bolnik popolnoma mirno leži. Pošlji takoj po zdravnika, medtem pa mu pokladaj na prsi led, ali vsaj mrzle obkladke. Daj bolniku po malih koscih ledu. Če ni ledu pri rokah, raztopi v vodi soli in mu dajaj po žlicah slane vode.

x Krč v prstih. Ljudje, ki veliko pišejo, dobe čestokrat krč v prste. Da se to ne zgodi, ne smejo vporabljati pretankega držala. Dalje naj pišejo nekaj časa z debelim peresnikom, potem zopet z nekoliko tanjšim. Tudi je dobro prste drgniti (masirati), da pride dovolj krvi vanje.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Slamoreznice, vratila, mlatilnice

tovarne UMRATH so na prodaj, drugi stroji se pa lahko naročajo pri **Franc Hitti-ju v Ljubljani,** Martinova cesta 2.

Prva južnoštajerska

vinarska zadruga v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra štajerska, zajamčeno pristna vina vseh vrst po zmernih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica števil. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog	K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil	„ 27,000.000
in rezervnega zaklada	„ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru

Hranilnica je **pupitarno varna** in stoji pod kontrolo **c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3¹/₄% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

naznanja, da **uraduje vsak delavnik od 1/2 9. do 12. ure dopoldne.**

Ravnateljstvo.